

מרכז המידע והידע הלאומי למערכה בקורונה
מסמך מספר 219

הסרת המגבלות ותפוצתו הנרחבת של הווריאנט הבריטי צפויות להוביל בשבועות הקרובים לעליה חדה בתחלואה שכבר עתה גבוהה מאוד; בשל כך, נדרשות יותר מאי פעם אחריות אישית והקפדה מצד הציבור

תקציר

1. התחלואה במדינה ממושטת מאוד וצפויה להתרחב עוד יותר לאחר הסרת הסגר ולאור נוכחותו של הווריאנט הבריטי המדבק בהרבה, עובדה אשר תגביר את הסבירות בכל מפגש להידבק בנגיף.
2. החיסון הינו הכלי היעיל ביותר להפחתת תחלואה קשה, אך ישנה אוכלוסיה רבה (גם בגילאי הסיכון) שאינה מחוסנת או אינה מחוסנת באופן מלא. אלו עלולים לחלות קשה ולמצער אף למות. בנוסף, התחלואה הנרחבת, עלולה לייצר עומס רב על מערכת האשפוז, המתוחה עד דק כבר עתה.
3. לאור זאת ממליצים בראש ובראשונה למירב הציבור ללכת להתחסן. יתר על כן, מומלץ (גם עבור מחלימים ומתחסנים) להקפיד על הנחיות הריחוק החברתי, להימנע מהתקהלויות, לעטות מסכות תקניות, לשמור על בידוד גם בבית וללכת להיבדק בעת הצורך.

פירוט

4. הגל השלישי של מגפת הקורונה **מכה בעוצמה רבה** במדינת ישראל, כאשר הוא מאופיין בתחלואה ארצית נרחבת, מפושטת וחסרת תקדים, **בכלל המגזרים והאזורים**.

5. **מניין המתים** בחודש ינואר לבדו **עמד על 1430 בני אדם**, זאת חרף **מגבלות משמעותיות ונרחבות שהושתו על הציבור, בפרט בתחומי החינוך והמסחר**. עם זאת, **מגבלות אלו, לצד מבצע ההתחסנות הנרחב, ללא ספק הצילו חיים רבים, סייעו בבלימת התחלואה והתמותה ומנעו את נסיקתן** למימדים שהיו עלולים **לאתגר מאוד** את מערכת הבריאות. אך בניגוד לסגרים קודמים, **מגבלות אלו לא הובילו להורדה מספקת של התחלואה**.

6. אחד הגורמים המרכזיים לכך הוא **הווריאנט הבריטי** (המכונה B.1.1.7), אשר **חדר לישראל מחו"ל, כנראה כבר בסוף חודש נובמבר האחרון ובמהרה הפך לזן הדומיננטי**, שאחראי **כנראה ל-70-80% מהתחלואה הארצית** כיום. זן זה **מדבק יותר¹** ב-50% ביחס לזנים מוקדמים יותר, ותפוצתו הנרחבת בישראל משפיעה מאוד ותוסיף להשפיע על **דינמיקת המגפה בארץ**. בשל כושר ההדבקה הגבוה (חוצה הגילאים) של הווריאנט הבריטי, **גברה מאוד ההדבקה בכלל האוכלוסייה ובכך גם בקרב הצעירים, ובפרט בקרב ילדים**, ביחס למוכר בעבר (להם אין חיסון זמין בעת הנוכחית).

7. יתר על כן, מחקרים חדשים² מעלים כי ייתכן שזן נגיף זה **אף קטלני יותר** (בכ-30% יותר), אם כי **הדבר טרם הוכח**. באם הדבר נכון, אפשר שהזן הבריטי הוא **שהאיץ את תמותת חולי הקורונה בארץ ואת מגמות התחלואה**

¹ <https://www.gov.uk/government/publications/phe-investigation-of-novel-sars-cov-2-variant-of-concern-20201201-technical-briefing-3-6-january-2021>

² <https://www.gov.uk/government/publications/nervtag-paper-on-covid-19-variant-of-concern-b117>
<https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2021.02.01.21250959v1>

הקשה, הן בשל הגדלת היקף ההדבקות והן בשל השראת מחלה חמורה יותר בנדבקים, ביחס לזנים קודמים. בתוך כך, לאחרונה חלה עלייה בהיקף התחלואה הקשה בקרב צעירים ונשים בהריון בארץ, שייתכן שנגרמה בשל תפוצתו הנרחבת של הווריאנט הבריטי (לא ברור אם במישרין או בעקיפין בשל ההדבקה הנרחבת).

8. **תכונותיו של הזן הבריטי מקשות מאוד על הכלת המגיפה בהשוואה לעבר, גם בעת החלת צעדי ריסון נוקשים וממושכים. מגמה זו ניכרת היטב במדינות באירופה (כגון בריטניה ופורטוגל), המתמודדות למול הווריאנט הבריטי שהפך לדומיננטי בתחלואה [1-3].**

9. **לאור נוכחות נרחבת זאת של הוריאנט הבריטי ובמצב הנוכחי בו ישנם עדיין אלפים רבים של מאומתים חדשים ביום, פתיחת הפעילות המתוכננת של המשק, צפויה להוביל לעליית התחלואה ולהצטברותם של אלפים רבים ואף עשרות אלפי מאומתים חדשים ביום ללא צעדי ריסון נוספים. למרבה הצער, העלייה הצפויה בהיקף ההדבקות תגביר את מספר מקרי התחלואה הקשה והתמותה, גם בקרב פחות מבוגרים (40-59), ובפרט בקרב אלו שטרם התחסנו (נכון לעת כתיבת המסמך – מעל 180 אלף מבני ה-60 ומעלה כלל לא התחסנו ועוד מעל 200 אלף שטרם עברו שבעה ימים מקבלת המנה השנייה ורובם אף טרם קיבלו מנת חיסון שנייה).**

10. **העלייה החדה הצפויה בתחלואה עלולה להגביר את העומסים הכבדים הקיימים ממילא על מערכת הבריאות ובכך לאיים באופן ממשי על יציבותה – על כל הכרוך בכך.**

11. **במצב זה, הדרכים המרכזיות לצמצום התחלואה נותרו התחסנות ושמירה על כללי מניעת הדבקה בדגש על עטיית מסכה והימנעות מהתקהלויות, ובפרט בחללים סגורים. לאור זאת, מתחדדת כעת יותר מאי**

פעם חשיבותן של האחריות האישית, הערבות ההדדית וההקפדה על יישום ההנחיות במרחב הציבורי, מצד כל אחת ואחד מאיתנו.

הסרת המגבלות ותפוצתו הנרחבת של הווריאנט הבריטי צפויות להוביל לעליה חדה בתחלואה בשבועות הקרובים, וכפועל יוצא להגביר את היקף התחלואה הקשה והתמותה; אלו צפויים להגביר את העומסים הכבדים מימלא על מערכת הבריאות ובכך לאיים באופן ממשי על יציבותה. בשל כך, נדרשות יותר מאי פעם אחריות אישית, ערבות הדדית והקפדה מצד כל אחת ואחד.

האטת התפשטות הנגיף – בידיים שלנו

המלצות

12. **כדאי להתחסן:** החיסון הוא ללא ספק **הכלי המשמעותי ביותר** באמצעותו יכול הפרט להגן על עצמו **מפני תחלואה קשה ותמותה**. כך, לפי דיווחי חברת "פיזר" ממחקרים קליניים שביצעה [4], לצד נתונים **שנצברים לאחרונה בארץ ובעולם**, החיסון **מפחית דרמטית את הסיכון להזדקקות לאשפוז, מחלה קשה ולמוות** [5-14]. יתרה מכך, צבר מחקרים חדשים מעלים כי החיסונים **יעילים מאוד גם מפני הזן הבריטי** [15-16] ואף צפויים לספק **הגנה מצויינת מפני תחלואה קשה ותמותה** הנגרמות גם על ידי

ווריאנטים נוספים המוכרים כיום [17-27]. חשיבות ההתחסנות **מתחדדת מאוד** למול העליה הצפויה בהדבקות על רקע היציאה מהסגר.

13. **צמצום מגעים:** מומלץ לצמצם ככל הניתן **מפגשים בלתי חיוניים** עם מי שאיננו מהמשפחה הגרעינית, **כאשר הדבר מתאפשר** (לא לשהות בביתו של אחר **שלא לצורך, להעדיף** עבודה מהבית כשהדבר מתאפשר למול המעסיק וכדומה).

14. **עטיית מסכות תקניות:**

א. עטיית מסכות **מפחיתה את הסיכוי להתפשטות הנגיף מאדם לאדם בעת מפגש.** לכן, עתה, יותר מאי פעם, מומלץ להקפיד על עטייה נכונה (כיסוי **מלא** של הפה ושל האף), נרחבת, ושיטתית של **מסכות תקניות - בעדיפות מסיכות רפואיות** ("כירורגיות" [המסיכות הכחולות] או N95) או מסכות בד תקניות במרחב הציבורי, **ובפרט בעת שהות בחללים סגורים [28-29].** הדבר **אמור גם בעבור מחוסנים ומחלימים בעת הנוכחית, בהתאם להנחיות משרד הבריאות.**

ב. יזכר כי לאחרונה, **לאור תפוצתו הנרחבת של הזן הבריטי המדבק,** המליצו מספר מדינות באירופה (צרפת, גרמניה ואוסטריה) **לאזרחיהן לעטות מעתה מסיכות רפואיות בלבד** המספקות הגנה טובה **בהרבה** (בשל רמת סינון גבוהה יותר של חלקיקים) **ביחס למסכות בד** רב פעמיות (שאף נאסר השימוש בהן בחלק מהמדינות) [30-33].

ג. **את המסיכה מומלץ לעטות, בכל עת, בכל סביבה שאינה במסגרת משק הבית, ובמצבים המחייבים את הסרתה (אכילה ושתייה) יש להקפיד על ריחוק מוגבר. מומלץ להקפיד על עטיית מסכות תקניות כנדרש גם בקרב ילדים לאור העלייה בקצב ההדבקה בקרבם, ובפרט בעת השהות במסגרות החינוך.**

15. **הימנעות משהייה שלא לצורך בחללים סגורים:** הסיכון להדבקה בחללים סגורים גבוה יותר משמעותית מאשר בשטחים פתוחים (עד פי 20), בשל האפשרות להדבקה אווירנית (באירוסולים) [34-37]. לפיכך **מומלץ להמנע, ככל האפשר, משהות בחללים סגורים עם מי שאיננו שייך למשק הבית.** במידה ושוהים בחללים סגורים מומלץ **להקפיד על אוורורם,** לעטות היטב וברציפות **מסכות בעת השהייה בהם, לצמצם את משך השהות ומספר השוהים בהם, וככלל, להעדיף לקיים פעילויות ומפגשים הכרחיים, ככל שניתן בשטחים פתוחים.** בפרט, מומלץ להפחית פעילויות הכרוכות בסיכון **מוגבר במיוחד** בחללים סגורים כגון פעילויות ספורטיביות, אכילה ושתייה ופעילויות הכרוכות בדיבור בקול רם.

16. **הימנעות מהתקהלויות:** יש להמנע **ככל הניתן מכל התקהלות** ובפרט עם אנשים **שאינם שייכים למשק הבית** – הדבר אמור הן בעבור חללים סגורים והן בעבור שטחים פתוחים ומתחדד **לאור מידת המידבקות המוגברת של הזן הבריטי כמתואר.**

17. **להקפיד על בידוד ולהיבדק בעת הצורך:** יש להקפיד על **תנאי הבידוד כנדרש לאחר חשיפה לחולה מאומת או בהינתן אבחון קורונה.** על המבודדים **להקפיד היטב על תנאי הבידוד גם בתוך ביתם, משאר בני המשפחה עימם הם מתגוררים.** בהינתן הופעת תסמיני חולי חדשים ו/או לאחר חשיפה לחולה מאומת, יש **להיבדק לקורונה ולבצע בידוד עצמי עד לקבלת התוצאה, וזאת תוך הפגנת סף חשד גבוה לאור היקפי התחלואה הארציים** ("יש ספק, אין ספק"). יודגש כי הדבר אמור, במקרים מסויימים, גם בעבור **מחלימים ומחוסנים,** בהינתן חשד קליני להדבקה, ובפרט בעת הופעת תסמינים חשודים (עם או ללא מגע ידוע עם חולה מאומת), **זאת, תוך ייעוץ עם הרופא המטפל.**

18. **המשך השמירה על מבוגרים: טרם התבהר האם מחוסנים עלולים להידבק בעצמם ולהדביק אחרים** ומה היא מידת "ההרמטיות" של ההגנה שמייצר החיסון באוכלוסיית הקשישים (ניכר כי רמת ההגנה המוקנית לאוכלוסיה זו על ידי החיסון הינה גבוהה, אך ככל הנראה אין מדובר בהגנה מוחלטת). לכן, בעת מגע קרוב עם אנשים מבוגרים, מומלץ להמשיך ולשמור על ריחוק פיזי מסויים מהם ועל עטיית מסכות, גם אם הם (ויתר בני המשפחה) חוסנו.

19. **מומלץ להמשיך ולהקפיד על יתר הנחיות המיגון הבסיסיות במרחב הציבורי כגון שמירה על ריחוק פיזי והקפדה על הגיינה.**

20. יודגש כי **כלל ההמלצות הנ"ל, חלות גם על מתחסנים** (המוגנים ברובם המכריע בעצמם מפני תחלואה ובפרט קשה), כל עוד לא ידוע, כאמור, אם החיסון מגן גם מפני הידבקות והדבקת אחרים. יובהר כי **מחוסנים שטרם עברו שבעה ימים מיום קבלת המנה השנייה וביתר שאת אלו שטרם קיבלו מנת חיסון שנייה אינם מוגנים באופן מלא מפני תחלואה, ועל כן מומלצת הקפדה יתרה על הנחיות הריחוק החברתי וצמצום המגעים.**

21. **לסיכום, הוריאנט הבריטי גורם להדבקה מוגברת.** הדרך להתמודד עם סיכון זה היא באמצעות **חיסונים והקפדה על הנחיות המיגון:** מסיכה, ריחוק, מניעת התקהלויות והקפדה על בידוד בעת הצורך. בשלב הזה, כאשר חלף זמן קצר יחסית מתחילת מבצע החיסונים, יש להקפיד **ביתר שאת על הנחיות המיגון על מנת למנוע הדבקות מיותרות, תחלואה קשה ומוות.**

מקורות:

- [1] <https://www.sciencemag.org/news/2021/02/danish-scientists-see-tough-times-ahead-they-watch-more-contagious-covid-19-virus-surge>
- [2] <https://apnews.com/article/travel-pandemics-europe-coronavirus-vaccine-portugal-ce002bdf1a21c540ece3adfedc193bc8>
- [3] <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/portugal-covid-cases-uk-variant-b1794612.html>
- [4] <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa2034577>
- [5] <https://www.nytimes.com/2021/02/05/world/middleeast/israel-virus-vaccination.html>
- [6] <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2021.02.01.21250957v1>
- [7] <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2021.01.27.21250612v1>
- [8] <https://www.telegraph.co.uk/news/2021/01/28/first-real-world-data-vaccination-effectiveness-shows-really/>
- [9] <https://github.com/hrossman/Patterns-of-covid-19-pandemic-dynamics-following-deployment-of-a-broad-national-immunization-program>
- [10] <https://www.nature.com/articles/d41586-021-00316-4>
- [11] https://github.com/dviraran/covid_analyses/blob/master/Aran_letter.pdf
- [12] <https://www.themarker.com/coronavirus/.premium-1.9504407>
- [13] <https://www.ynet.co.il/news/article/HypLeuge00>
- [14] <https://www.themarker.com/news/health/1.9491665>
- [15] <https://www.biorxiv.org/content/10.1101/2021.01.18.426984v1>
- [16] <https://www.maariv.co.il/corona/corona-israel/Article-819651>

- [17] <https://www.sciencemag.org/news/2021/02/question-choices-pfizer-vaccine-leader-confronting-new-coronavirus-variants>
- [18] <https://www.sciencemag.org/news/2021/01/one-dose-covid-19-vaccine-offers-solid-protection-against-severe-disease>
- [19] <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-pfizer-vaccine-idUSKBN29W31M>
- [20] <https://www.biorxiv.org/content/10.1101/2021.01.27.427998v1>
- [21] <https://www.wsj.com/articles/pfizer-covid-19-vaccine-works-against-mutations-found-in-u-k-south-africa-variants-lab-study-finds-11611802559>
- [22] <https://www.pfizer.com/news/press-release/press-release-detail/vitro-studies-demonstrate-pfizer-and-biontech-covid-19>
- [23] <https://www.nbcnews.com/nightly-news/fauci-welcomes-new-vaccine-u-s-arsenal-against-covid-19-n1256224>
- [24] <https://www.reuters.com/article/uk-health-coronavirus-astrazeneca-pollar-idUSKBN2A30WO>
- [25] <https://www.jnj.com/johnson-johnson-announces-single-shot-janssen-covid-19-vaccine-candidate-met-primary-endpoints-in-interim-analysis-of-its-phase-3-ensemble-trial>
- [26] <https://www.astrazeneca.com/media-centre/press-releases/2021/covid-19-vaccine-astrazeneca-confirms-protection-against-severe-disease-hospitalisation-and-death-in-the-primary-analysis-of-phase-iii-trials.html>
- [27] <https://abcnews.go.com/Health/south-african-covid-variant-chip-vaccine-efficacy-vaccine/story?id=75613961>
- [28] <https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/research-report-n199-masks-effect-inquiry>

- [29] <https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/research-report-n182-mask-usage>
- [30] <https://www.forbes.com/sites/tommybeer/2021/01/20/germany-mandates-medical-grade-masks/?sh=27f4d4812596>
- [31] <https://www.theguardian.com/world/2021/jan/25/france-bans-homemade-covid-masks-public>
- [32] <https://www.france24.com/en/europe/20210125-austria-makes-ffp2-masks-mandatory-in-shops-public-transport>
- [33] <https://edition.cnn.com/2021/01/22/europe/europe-covid-medical-masks-intl/index.html>
- [34] <https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/research-report-n196-confined-space-infection>
- [35] <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/more/scientific-brief-sars-cov-2.html>
- [36] <https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/research-report-n177-enclosed-spaces>
- [37] https://scholars.huji.ac.il/sites/default/files/razraanan/files/aerosol_transmission_of_sars-cov-2.pdf